

FRANSA HAK VE ÖZGÜRLÜKLER RAPORU

DİASPORA ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Şubat 2016 Raporu
Yazan: Gökhan KARAKURT

FRANSA HAK VE ÖZGÜRLÜKLER RAPORU

Giriş

Ocak ayında yaşanan olayların ardından Şubat ayı içerisinde de Fransa’da dikkat çekici gelişmeler meydana geldi. Özellikle son zamanlarda Fransa’daki İslam düşmanlığında görülen artış, Şubat ayı içerisinde de devam etti. Ayrıca bir yandan gittikçe yükselen mülteci krizi diğer yandan bu krize bağlı olarak yaşanan insan hakları ihlalleri, Avrupa’nın genelinde olduğu gibi Fransa’da da etkisini devam ettirmektedir. Hazırlanan bu metinde Şubat ayı içerisinde meydana gelen olaylar incelenmeye çalışılmıştır.

Türkçe ve Arapça Dillerinde Eğitim Yasağı

2015 yılının sonlarına doğru Paris’te yaşanan terör saldırılarının ardından halen sıkıyönetim altında bulunan şehirde İslam düşmanlığı etkisini artırmaktadır. Terör tehdidine karşı alınan önlemler adı altında gerçekleştirilen düzenlemeler ise Müslümanlar ve Müslüman milletler için kaygı verici hale gelmektedir. Son olarak Şubat ayı içerisinde Fransa’nın Migennes kenti belediye başkanı “güvenlik gerekçesiyle” kentte Türkçe ve Arapça derslerinin öğretimini yasakladıklarını belirtmiştir.¹ Belediye başkanı bu yasakla ilgili yaptığı açıklamada Türkçe ve Arapça öğretmenlerinin Fransızca bilmediklerini ayrıca nereden geldiklerinin belli olmadığını iddia etmiştir. Öğretmenlerin ders verdikleri diğer kentlerdeki okullarda bir sorun olmadan derslerine devam etmesi de Migennes kenti belediye başkanının daha öncesinden İslam karşıtı fikirleriyle tanınan biri² olması düşüncesiyle bağdaşiyor görünmektedir. Bu tarz uygulamalarla terör ile Türk ve Araplar arasında bir bağ kurmak ve toplumda o yönde bir algı oluşturulmaya veya var olan algının pekiştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Müslüman İşletmeye Saldırı

Aralık ayının sonunda ismine İslam karşıtlığı ve ırkçılık ile ilgili paylaşımlarda sıkça rastlanan Fransa’ya bağlı Korsika adasında Şubat ayında da benzer bir olay meydana gelmiştir. İki ay önce yaşanan olaylarda Araplara yönelik ırkçı sloganlar atarak protesto gösterileri düzenleyen Korsikalı bir grup adada bulunan bir camiyi de kullanılamaz hale getirmiştir. Şubat ayındaki

¹ French town bans Arabic and Turkish language courses. 17.02.2016, www.middleeastmonitor.com, Erişim Tarihi: 26.02.2016.

² Fransa'nın Migennes kenti Belediye Başkanı François Boucher, kendi bölgesindeki okulda ‘güvenlik gerekçesiyle’ Türkçe ve Arapça yabancı dil derslerini yasakladı, 16.02.2016, tr.sputniknews.com/, Erişim Tarihi: 22.02.2016,

olayda bir Müslüman kasap dükkânına ağır makinalı tüfeklerle saldırıda bulunulmuş ve neyse ki saldırıda yaralanan olmamıştır.³ İslam karşıtlığı ve ırkçı söylemlerin adada gittikçe artması ise orada yaşayan Müslüman göçmen nüfusu iyice tedirgin etmektedir.

Calais'te Artan Hareketlilik

Fransa'da mültecilere karşı var olan olumsuz tutum, son zamanlarda Fransa'da halkın desteğini alamayan milliyetçi sağ kesimin bu tutumu kendisi için bir fırsat olarak görmesiyle yeni bir boyut kazanmış olmaktadır. Aşırı sağcı kesimin bunu bir politik araca dönüştürerek mülteciler üzerinden oy hesabına girmeleri ve vaatlerinde ülke güvenliğine yönelik aşırı önlemlerin olması, Müslümanlara yönelik ayrımcılıkların artarak camilerin kapatılması ve yabancı cami görevlilerinin sınır dışı edilmesi gibi önlem önerileri de sağcı kesime politik açıdan prim yaptırmış gibi görünmektedir.⁴

Fransa'nın İngiltere'ye açılan kapısı olan Manş Tüneli'ne çok yakın bir noktada bulunan kampta, İngiltere'ye geçme ümidiyle bekleyen mülteciler ağır şartlar altında yaşamaya çalışmaktadırlar. Uzun zamandır yardım kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin destekleriyle yaşamaya çalışan binlerce mülteci için Şubat ayında Calais kampını boşaltma kararı verildi. Yabancı basında "göçebe kampı, balta girmemiş orman" anlamlarına gelmek üzere "jungle" ismiyle nitelendirilen kampın güneyinin boşaltılmasına Şubat sonunda başlandı.⁵ Boşaltılmanın gerekçesinin ise kampın güney kısmındaki kötü koşullar olduğu ileri sürüldü. Sığınmacıların bu bölgeden ayrılıp kendileri için düzenlenen konteynır kente yerleşmeleri söylene de orada konteynırın içinde sığınmacılar için hazırlanmış yataklardan başka bir eşyanın bulunmadığı dikkat çekmektedir.⁶ Dolayısıyla göçmenlerin kullanımı için hiçbir cami, kilise, okul, sosyal faaliyet alanı bulunmayan bu konteynır kente gitmek istememeleri insani nedenlere dayandırılabilir. Ayrıca bölgeden ayrılmayı reddedip polise direnen sığınmacılara karşı ise polise zor kullanma yetkisi tanınmıştır. Bu ve daha önceki bazı uygulamalarından dolayı Fransa, bazı yerel ve uluslararası insan hakları kuruluşları tarafından sert eleştirilere hedef olmaktadır. Ayrıca Şubat ayı başlarında aşırı sağcı grup PEGIDA tarafından Calais mülteci kampında göçmenlere karşı bir protesto gösterisi düzenlenmiş ve bu gösteriden sonra Calais kentinde gösteri yasağı getirilmiştir.

³ No injuries after Halal butcher shop in Corsica sprayed with bullets. 03.02.2016, www.france24.com, Erişim Tarihi: 15.02.2016,

⁴ Avrupa'nın Açık Hedefi Mülteciler. 02.02.2016, setav.org, Erişim Tarihi: 25.02.2016,

⁵ Fransa'daki Calais kampı kısmen boşaltılıyor. 01.03.2016, http://www.bbc.com, Erişim Tarihi: 02.03.2016,

⁶ Fransa'nın ayıbı Calais mülteci kampı kısmen boşaltılıyor. 19.02.2016, tr.euronews.com, Erişim Tarihi: 25.02.2016,

Calais mülteci kampında son ayda oldukça artan hareketlilikler görünmektedir. Bölgede yaşanan olaylardan bir tanesi de Şubat ayı başında mültecilerin kullanımında olan bir cami ve kilisenin yıkılması olayıdır. Bölgedeki ibadethanelerin şartlarının kötü olması gerekçesiyle daha iyi şartlara sahip ibadethanelerin inşa edilmesi için yıkılan cami ve kiliseler, göçmenlerin konaklama yerlerine yön vermek amacıyla kampta buldukları noktadan daha başka noktalara inşa edilmek üzere planlanmaktadır. Şubat sonunda başlanan Calais kampının güneyinin boşaltılması da bu planın ilk adımının ibadethanelerin taşınmasıyla uygulanmaya koyulduğunu göstermektedir.

Binlerce mültecinin İngiltere'ye geçme umuduyla barınmaya çalıştığı Calais bölgesindeki kampta Şubat ayı içerisinde aşırı sağ gruplar tarafından bazı mültecilere yönelik saldırılar gündeme gelmiştir.⁷ Şubat ayı başında yaklaşık 6-7 mülteci saldırıya uğramış ve hastanede tedavi altına alınmıştır. Saldırıları sonrasında mülteciler kendilerine yardım etmek için bölgede faaliyet yapan bağımsız insan hakları ve yardım kuruluşlarına Fransız polislerinin kendilerini aşırı sağcı grupların saldırılarından korumakta başarılı olamadığını ve kendilerinin aşırı sağcı grup üyelerince bir minibüsün arkasına zorla bindirilerek orada darp edilmelerini engellemediğini belirtmişlerdir. Kampta görevli bulunan hukuk merkezi heyet başkanının belirttiğine göre, olaylarda hayati tehlikesi bulunan yaralanmalar yaşanmıştır. Kampta 10 ve 13 yaşlarındaki çocuklara kötü muamelede bulunan polislerin bulunduğunu belirten heyet başkanı burnu, parmağı kırılan ve kaşı açılan birçok mültecinin olduğunu ve polislerin bu kişileri koruyamadığını belirtmiştir.⁸ Daha başka insan hakları örgütlerince yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere kampın etrafında dolaşan saldırgan grup üyeleri sebepsiz yere mültecileri darp ederek şiddet göstermektedir.

Terör Suçlarını Vatandaşlıktan Çıkarma

Şubat ayı içerisinde Fransa Parlamentosunca onaylanan yasaya göre terör suçundan mahkûm olan birinin vatandaşlıktan çıkarılmasına yönelik hazırlanan yasa tasarısı onaylandı.⁹ Yasaya göre, herhangi bir terör suçundan dolayı 10 yıl hüküm giyen ve Fransız halkının çıkarlarına karşı suç içeren eylemlerde bulunan vatandaşların Fransız vatandaşlıkları iptal edilebilecektir. Aynı tasarıda bakanlar kurulunun sahip olduğu 12 günlük olağanüstü hal ilan etme yetkisini 4

⁷ Jungle attacks: Violence against migrants probed in France. 06.02.2016 <http://www.bbc.com/>, Erişim Tarihi: 10.02.2016,

⁸ Calais Jungle refugees targeted by armed far-right militia in brutal campaign of violence. 12.02.2016, www.independent.co.uk/, Erişim Tarihi: 26.02.2016,.

⁹ French MPs vote through post attacks constitution changes. 10.02.2016, www.thelocal.fr, Erişim Tarihi: 26.02.2016,

aya çıkararak maddeler de bulunmaktadır. Paris saldırılarından sonra 12 gün olarak ilan edilen olağanüstü hal meclis kararıyla 3 aya uzatılmıştı. Şimdi ise direkt olarak bakanlar kurulu tarafından 4 ay olağanüstü hal ilan edilebilmesinin yolu açılmıştır.

Son 40 yıl içerisinde Fransa’da Anayasa Konseyi kararıyla vatandaşlıktan çıkarılan bireylerin sayısı 10 kişi olarak belirtilmektedir.¹⁰ Bu açıdan bakıldığında çok sık uygulanan bir yöntem olmadığı görülse de vatandaşlığın düşürülmesi uygulamasının Charlie Hebdo ve Paris saldırılarından sonra Fransa’da göçmen ve Müslümanlara yaklaşımın olumsuz etkilenmesiyle beraber daha sık kullanılacağı benzetilmektedir. Aynı zamanda son yapılan yasal düzenlemeyle birlikte daha önce yasa tasarısında belirtilen “çifte vatandaşların” ifadesi taslaktan çıkarılarak, vatandaşlıktan çıkarılabilecek kişilerin kapsamı genişletilmiştir.¹¹

Bir Öğretmenin İftirası

Şubat ayı içerisinde yaşanan başka bir olayda da Müslümanlara yönelik nefretin artmasını kullanmak isteyen bir öğretmenin iftirası yer almaktadır. Öğretmen ders yaptığı sırada sınıfına zorla giren bir DAESH militanın kendisine saldırdığını ve vücudunda çeşitli aletlerle yaralar açtığı iddiasıyla olay yerine polis çağırmıştır. Polisin araştırmaları sonucunda, öğretmenin de itiraf ettiği üzere, sorgusunda öğretmenin kendisinin bir hikâye uydurduğu ve olayın asılsız olduğu ortaya çıkmıştır. İftiranın gerçekçi olması için de boğazını bir kesici aletle ve makasla yaraladığı anlaşılmıştır. Önceki ay da aynı şekilde bir hemşirelik okulu öğretmenin de Müslümanların kendisine saldırdığı şeklinde polise verdiği yalan beyandan dolayı psikiyatriste sevk edildiği belirtilmektedir. Marsilya’nın önde gelen Yahudi liderlerinden biri yaptığı açıklamada ise Yahudi insanların kendilerine özgü kıyafetleri giymekten çekindiklerini, çünkü bu kıyafetler sayesinde kolayca tanınarak saldırıya uğrayabildiklerini belirtmiştir.¹² Bu saldırıların kendileri için ölüm riski taşıdığını ve genel olarak antisemitizmin etkisini azalttığı günler gelene kadar kıyafetleri giyemeyeceklerini de sözlerine eklemiştir. Antisemitizm hakkında gayet net bulgular öne sürüp durumlarını arz eden Yahudi liderleri, polisi aldatmaya çalışan Yahudi öğretmenlerin yalan ifadeleri sonucu tutuklanmaları konusunda ise yorum yapmaktan kaçınmaktadırlar. Antisemitizmden şikâyet ederken Müslümanlara yapılan ayrımcılıktan da bahsetmemiş olmaları dikkat çekmektedir.

¹⁰ Fransa Teröristleri Vatandaşlıktan Çıkıyor. 23.01.2015, www.amerikaninsesi.com, Erişim Tarihi: 20.02.2016,

¹¹ Terör suçundan mahkûm olanlar Fransız vatandaşlığından çıkarılacak. 10.02.2016, www.fransa24.com/, Erişim Tarihi: 16.02.2016,

¹² Teacher arrested for lying about jihadist attack. 24.02.2016, en.rfi.fr, Erişim Tarihi: 29.02.2016,

Kapatılan Caminin Tekrar Açılması Talebine Ret

Fransa’da geçen yılın son aylarında nefret ve terör söylemi yaydığı gerekçesiyle kapatılan bir caminin tekrar açılmasına yönelik olarak ret kararı verildi. Danıştay, camide yapılan vaazlarda din savaşlarının meşru gösterilerek cemaati teşvik ettiği ve DAESH için savaşmak üzere adam toplandığı iddiasını haklı bularak caminin kapatılması kararının doğru olduğuna hükümetti. Kararın devamında ise cami görevlilerinin ve cemaatten bazı kişilerin hakkında da yurtdışına çıkış yasağı getirildiği ve terör bağlantısı nedeniyle haklarında dava açıldığı yer almaktadır.¹³ Kararın gerekçesi açıklanırken asıl olanın camiye kapatmak değil, ancak camide üretilen terör söyleminin önüne geçmek olduğu belirtilse de camiye kullanan tüm Müslümanların ibadet hürriyetine getirilen kısıtlamadan bahsedilmemektedir. Caminin avukatı ise yeniden açılma talebinin kaynağını, caminin bağlı olduğu derneğin yönetiminin geçen yıl tamamen değiştiğine ve eski faaliyetlerle ilgisi bulunmayan bir yönetim olduğu için kendilerine mal edilmemesi gerektiğine dayandırmaktadır.

Değerlendirme

Avrupa genelinde olduğu gibi Fransa’da etkisini devam ettiren İslam karşıtlığı ve göçmen düşmanlığı Şubat ayında da devam etmiştir. Genel anlamda “güvenlik tehdidi” olarak görülen yabancılar ve Müslümanlar Fransa’da genelinde çeşitli yaptırımlara maruz bırakılmaktadırlar. Terörle bağlantısı olanların yanı sıra sadece etnik veya dini kimliği nedeniyle saldırıya uğrayanların sayısı da azımsanamayacak çoğunluktadır. Calais kampında yaşananlar bunların yalnızca bir kısmını oluşturmaktadır. 10 ve 13 yaşlarında iki çocuğa polisin sert müdahalesi ve kampta yaşayan diğer Müslüman bireylere de sağcı grupların saldırıları Fransa’nın insan hak ve özgürlüklerine konusundaki zaafını gözler önüne sermektedir.

Öte yandan Türkçe ve Arapça dillerine bazı bölgelerde getirilen öğretim yasağı ile ilgili olumlu bir gelişme yaşanmamıştır. Diğer bazı azınlık dillerinin öğretimine normal şekilde devam edilirken sadece dini İslam olan ülkelerin dillerine yasak getirilmesi de anayasasında din farkı gözetmeksizin her vatandaşını eşit kabul eden bir ülkenin insan hakları konusunda anayasaya dayanmayan eylemlerde bulunduğunu göstermektedir.

Din temelli ayrımcılığın son derece arttığı Fransa’da yetkililer tarafından toplumun tansiyonunu düşürecek adımların atılması zaruri görünmektedir. Sağduyulu Fransız vatandaşlarının çabalarına ve çalışmalarına Fransız Hükümeti’nce verilecek olan desteklerin artırılması ve

insan hakları odaklı sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine daha fazla önem atfedilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Avrupa'nın Açık Hedefi Mülteciler. 02.02.2016, setav.org, Erişim Tarihi: 25.02.2016,
- Calais Jungle refugees targeted by armed far-right militia in brutal campaign of violence. 12.02.2016, www.independent.co.uk/, Erişim Tarihi: 26.02.2016.
- Fransa Teröristleri Vatandaşlıktan Çıkıyor. 23.01.2015, www.amerikaninsesi.com, Erişim Tarihi: 20.02.2016.
- Fransa'nın ayıbı Calais mülteci kampı kısmen boşaltılıyor. 19.02.2016. tr.euronews.com, Erişim Tarihi: 25.02.2016.
- Fransa'da Kapatılan Cami. 25.02.2016, www.haberler.com, Erişim Tarihi: 28.02.2016
- Fransa'daki Calais kampı kısmen boşaltılıyor. 01.03.2016, http://www.bbc.com, Erişim Tarihi: 02.03.2016.
- Fransa'nın Migennes kenti Belediye Başkanı François Boucher, kendi bölgesindeki okulda 'güvenlik gerekçesiyle' Türkçe ve Arapça yabancı dil derslerini yasakladı, 16.02.2016, tr.sputniknews.com/, Erişim Tarihi: 22.02.2016.
- French MPs vote through post attacks constitution changes. 10.02.2016, www.thelocal.fr, Erişim Tarihi: 26.02.2016.
- French town bans Arabic and Turkish language courses. 17.02.2016. www.middleeastmonitor.com, Erişim Tarihi: 26.02.2016.
- Jungle attacks: Violence against migrants probed in France. 06.02.2016 http://www.bbc.com/, Erişim Tarihi: 10.02.2016.
- No injuries after Halal butcher shop in Corsica sprayed with bullets. 03.02.2016, www.france24.com, Erişim Tarihi: 15.02.2016.
- Teacher arrested for lying about jihadist attack. 24.02.2016, en.rfi.fr, Erişim Tarihi: 29.02.2016.
- Terör suçundan mahkûm olanlar Fransız vatandaşlığından çıkarılacak. 10.02.2016, www.fransa24.com/, Erişim Tarihi: 16.02.2016.